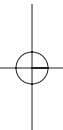

VOLONTERI U IZGRADNJI MIRA I ZAJEDNICE

Urednica

Katarina Kruhonja

Autori

Ana Raffai

Igor Đorđević

Katarina Kruhonja

Lektorica i korektorica

Jadranka Varošaneć

Oblikovanje i prijelom

Borovac i Bence d.o.o.

Za izdavača

Branka Kaselj

Izdavač

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek

Edukacijska kuća

Županijska 7

Osijek

Hrvatska

Godina: 2004.

eduka@centar-za-mir.hr

Fotografije na naslovnici su snimljene na Ljetnom kampu mladih "Sadnice mira" 2003. u Latinovcu

Izradu priručnika financijski omogućili:

Westminster Foundation for Democracy, UK

Evangelischer Entwicklungsdienst e.V.

Norwegian Ministry of Foreign Affairs; &

"Ova publikacija izdana je uz potporu Academy for Educational Development (AED) u okviru projekta Potpora hrvatskim nevladinim organizacijama (CroNGO) pod uvjetima navedenim u ugovoru s Američkom agencijom za međunarodni razvoj (USAID) br. 160-A-00-01-00109-00. Ovdje navedeni stavovi autora ne moraju nužno odražavati stavove AED-a ili USAID-a."

CIP – Katalogizacija u publikaciji
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK
UDK 327.36. (497.5–11) (035)
172.4

RAFFAI, Ana

Volonteri u izgradnji mira i zajednice : prikaz programa s primjerima radionica i radnim materijalom za trenere i trenerice / Ana Raffai, Igor Đorđević, Katarina Kruhonja. – Osijek : Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Edukacijska kuća, 2004.

Bibliografija

ISBN 953-97479-2-9

1. Đorđević, Igor 2. Kruhonja, Katarina

101114014

Ana Raffai • Igor Đorđević • Katarina Kruhonja

VOLONTERI U IZGRADNJI MIRA I ZAJEDNICE

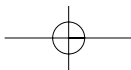
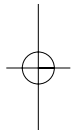
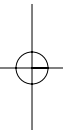
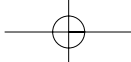
**Prikaz programa s primjerima radionica i radnim materijalom
za trenere i trenerice**

EDUKACIJSKA KUĆA
Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek
2004.

Sadržaj

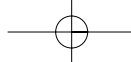
UVODNIK	7
Osnaživanje kapaciteta za izgradnju mira i zajednice	7
Osnaživanje kapaciteta za izgradnju mira i zajednice	9
PROGRAM	11
Volonteri u izgradnji mira i zajednice	11
Svrha i sadržaj programa	13
Zašto te teme i takva metodologija rada	13
TRENING	17
Trenerima i trenericama	19
Svrha treninga	20
Program treninga	21
Oblikovanje sadržaja treninga	22
Pronaći težište	22
Vrijednosni orijentiri društvenoga djelovanja	22
Kako obraditi teme	24
Vanjski okviri treninga	24
Odnos metoda i cilja treninga	24
Struktura jedne cjeline unutar radionice	25
Neke vrijednosne pretpostavke treninga kao nove paradigme učenja	26
Primjeri detaljnog plana radionica po temama	28
1. Tema: Upoznavanje i izgradnja grupe	29
Razrada dijelova radionica	30
Vježba: Upoznavanje kroz grupiranje u prostoru	30
Vježba: Igra upoznavanja uz bacanje loptice	30
Vježba: Upoznavanje kroz izradu kolaža	30
Teorijski sažetak: Tematski centrirana interakcija	31
Vježba: Otvorena pitanja	32
Teorijski sažetak: Aktivno slušanje	33
2. Tema: Ja – volonter – mir	34
Razrada dijelova radionica	35
Vježba: Moji identiteti	35
Vježba: Moji identiteti II.	35
Vježba: Što je mir?	36
Vježba: Neprošućivanje	36
Radni materijal: Neke osnovne ljudske potrebe	37
3. Tema: Nenasilna komunikacija i upravljanje sukobom	38
Razrada dijelova radionica	39
Vježba: Analiza izravnoga i prikrivenoga izražavanja osjećaja	39
Radni materijal: Analiza izravnoga i prikrivenoga izražavanja osjećaja	40
Vježba: Barometar: nenasilje – nasilje	41
Radni materijal: Odricanje od nasilja	42
Teorijski sažetak: Uvod u sukob	43
Igra uloga: Zatvorenik	44
Teorijski sažetak: Transformacija sukoba	45
Vježba: Vrata prema nenasilju	46
Radni materijal: Vrata prema nenasilju	47
4. Tema: Pregovaranje i donošenje odluka konsenzusom	48
Razrada dijelova radionica	49
Vježba: Kako reći »ne«	49
Radni materijal: Manipulacijske karte	50

Vježba konsenzusa: Igra atoma	51
Teorijski sažetak: Konsenzus	52
Radni materijal: Konsenzus – proces donošenja odluka	53
Radni materijal: Stupnjevi konsenzusa	54
Radni materijal: Stavovi i vještine u donošenju odluka konsenzusom	55
5. Tema: Moć i ja u javnosti, vizije zajednice kakvu želim graditi	56
Razrada dijelova radionica	57
Vježba: Moć nad tobom	57
Teorijski sažetak: Moć	58
Vježba: Ja u javnosti – statue	59
Vježba: Aktivan/a građanin/ka	59
Radni materijal: Uloga građana u društvu	60
Radni materijal: Kritički pristup civilnom društvu	61
Još neke vježbe korištene u ciklusima rada s volonterima	62
Vježba: Nasilje – potlačenost – sukob	62
Vježba timskog rada: Prijelaz preko Amazone	64
Razmišljanje jednog sudionika	65
IZ RADIONICE U ZAJEDNICU	67
Praktikum – aktivnost u zajednici	69
Program slušanja	70
Prvi korak: utvrđivanje ciljeva, planiranje istraživanja i osmišljavanje upitnika	70
Drugi korak: trening slušača i plan intervjuiranja	70
Treći korak: provedba slušanja – intervjuiranje	71
Četvrti korak: analiza upitnika i planiranje aktivnosti u zajednici	71
Peti korak: povratna informacija zajednici	71
Primjer iz volonterske prakse u Okučanima	71
Planiranje i provedba aktivnosti u zajednici	72
Primjer participativnoga planiranja poželjne budućnosti	73
Najpoželjnija budućnost Belog Manastira	73
Odabir i planiranje aktivnosti ili projekta	74
Primjer akcijskog plana	75
Provedba projekta u zajednici	76
Mentoriranje	77
Evaluacija	79
Proslava	79
Ostati povezani	79
Kako dalje – Osobni plan razvoja	79
Kako dalje – izlazak iz zajednice i dogovaranje buduće suradnje	80
Vježba: Moj osobni plan razvoja	81
Radni list: Moj osobni plan razvoja	82
ZNAKOVI NA PUTU – NAUČILI SMO ...	83
Znakovi na putu – naučili smo	85
Evaluacija i izgradnja mira	85
Kako smo pratili i promišljali svoj rad	87
LITERATURA	89
PRILOZI	93
Podsjetnik za pripremu, evaluaciju i izvještavanje s radionica	95
Još jedan primjer sadržaja treninga	98
Primjer obrasca za izvještaj o obavljenoj radionici	99
Primjer obrasca za izvještaj o mentorstvu	101
Smjernice za razgovor trenerskog para	102
Primjeri evaluacijskih pitanja za sudionike osnovnog treninga	103

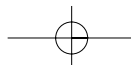
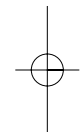
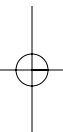

UVODNIK

**Osnaživanje kapaciteta
za izgradnju mira i zajednice**

Uvodnik

Uvodnik

Oснаživanje kapaciteta za izgradnju mira i zajednice

Ovaj prikaz programa *Volonteri u izgradnji mira i zajednice* izlazi dvanaest godina nakon rata u Hrvatskoj, a neposredno nakon petih parlamentarnih izbora – tj. u razdoblju već relativno stabilnoga demokratskog razvoja. Temelji se na osam godina rada mirovnih aktivista i radnika Centra za mir Osijek na poslijeratnoj izgradnji mira u desetak ratom podijeljenih zajednica istočne Hrvatske i Bosanske Posavine. Iako se nadamo da će prikaz biti od koristi u drugim regijama koje se nose s oporavkom zajednica u ranom postkonfliktnom razdoblju, osnovna mu svrha, međutim, nije retrospektiva iskustava niti je pristup izgradnji mira koji smo koristili ograničen na rano poslijeratno razdoblje. Upravo suprotno, pristup izgradnji mira kako smo ga iskušavali i ovdje prikazali označavaju pojmovi **osnaživanje za izgradnju mira** i **održivi mir**, odnosno **održivi razvoj zajednice**. Oba opisuju **trajan proces** usmjeren približavanju viziji "pravednog" društva i održavanju kulture mira: nastoji se uočavati i ukloniti uzroke nasilnih sukoba, povećati sposobnost suočavanja s naslijeđenim i novim sukobima kroz komunikaciju lišenu međusobnog potiranja te graditi prostor za slobodan razvoj pojedinaca i grupacija temeljen na suradnji i međusobnoj povezanosti.

Radi toga izgradnja mira traži stalno promišljanje aktualnog konteksta i propitivanje naših odgovora na tu situaciju – ciljeva koje si postavljamo, metoda i pristupa kojima se koristimo i utjecaja koje postižemo. To su nam orijentiri – **znakovi na putu**. Adam Curle je rekao: "Graditi mir je vrlo jednostavna računica: popravljati odnose tako da prave više dobra negoli štete, bilo da se radi na emotivnom, psihološkom, ekonomskom ili političkom planu."

Razumijevajući **mir kao aktivno stanje** koje se ne može nametnuti, a ni isporučiti, usmjerili smo programe na osnaživanje ljudi iz zajednice i njihovih kapaciteta za izgradnju mira. Osnaživanje se odnosi na aktivan odnos prema društvenim i političkim zbivanjima, preuzimanje odgovornosti za osobni razvoj i razvoj zajednice, te na postavljanje održivih struktura (npr. volonterskih grupa, organizatora zajednice, mirovnih inicijativa, organizacija civilnog društva, timova za medijaciju u zajednici i sl.).

Oснаžena osoba prepoznaje da posjeduje snagu kojom može mijenjati vlastiti život. Ona poznaje i razumije situaciju, posjeduje vještine i samopuzdanje koje je stekla uporabom tih vještina kao i dostatnu razinu samosvijesti o tome kako je iznutra (što osjeća, misli, zna, želi) i što joj nedostaje. Osoba koja je iskusila biti osnaženom, znači koja je preuzela odgovornost za osobni razvoj i razvoj zajednice, bolje će razumjeti i ljudske poteškoće i pasivnost te vjerovati u još neotkrivene mogućnosti. Bit će spremnija pružiti potporu procesu osnaživanja ljudi s kojima živi i radi. Stoga **osnaživanje** razumijevamo kao postavljanje temelja za mirovno djelovanje.

Glavni instrumenti osnaživanja koje koristimo i koje smo i sami iskusili (i trajno prolazimo) su **iskustveno učenje, mentoriranje djelovanja u zajednici i međusobno povezivanje**.

Mjesta učenja su radionica/trening (privremena zajednica koja uči kroz razmjenu), tim volontera/aktivista (planiranje i zajednički rad) i zajednica (provedba aktivnosti u zajednici). Naime, cilj treninga je motivirati i opremiti sudionike potrebnim znanjem i vještinama za djelovanje u zajednici. Planiranje i provedba aktivnosti u zajednici, za što volonteri imaju mentorsku potporu, nastavak je ciklusa učenja i pokušaja koji omogućuju propitivanje vlastite motivacije, voljnosti i mogućnosti za trajnu posvećenost osobnom razvoju i izgradnji mira i zajednice.

Program *Volonteri u izgradnji mira i zajednice* pokrenuli smo 2001. kako bi proces poslijeratne izgradnje mira koji su započeli obučeni i profesionalno angažirani mirovni timovi predali mještanima volonterima. Sumirajući prethodna iskustva trenerski timovi Amalija Krstanović i Branka Drabek